

Jaarverslag Onafhankelijk adviseur integriteit 2023

Inleiding

Bij brief van 21 december 2023 is ondergetekende benoemd tot onafhankelijk adviseur integriteit van de Tweede Kamer. De benoeming is voor de periode van 1 januari 2024 tot 1 januari 2030. Na het terugtreden per 1 juni 2023 van mevrouw J.E. Biesheuvel-Vermeijden, Griffier van de Tweede Kamer van 2004 tot 2015, als adviseur integriteit heb ik op verzoek van het Presidium deze functie al tijdelijk op mij genomen naast mijn werkzaamheden als waarnemend Griffier van de Tweede Kamer (35351-24). Op 19 december 2023 heb ik afscheid genomen als waarnemend Griffier en sinds 1 januari 2024 vervul ik de functie van onafhankelijk adviseur. Het is mij een eer ook in deze functie in de voetsporen van mijn gewaardeerde voorganger te treden die ook in haar adviseursrol de afgelopen jaren blijkt heeft gegeven van haar grote inzet voor en haar brede betrokkenheid bij het instituut Tweede Kamer.

Met dit jaarverslag 2023 wordt voldaan aan de opdracht bij mijn recente benoeming om na afloop van een kalenderjaar, uiterlijk in februari van het volgende kalenderjaar, een geanonimiseerd jaarverslag uit te brengen aan het Presidium van de Tweede Kamer.

De functie van de adviseur

Voor de recent geïnstalleerde leden zal ik hierbij kort de historie en het doel van deze functie omschrijven. Het op integere wijze uitoefenen van het ambt van Kamerlid is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van Kamerleden zelf. De Kamer heeft in het najaar van 2020 een [gedragscode](#) vastgesteld waarin de geldende integriteitsregels zijn samengebracht. De regels verwijzen deels naar verplichtingen die voor het ambt gelden, zoals de registratieplichten die zijn neergelegd in het Reglement van Orde van de Tweede Kamer. Een overzicht van integriteitsregels die voor Kamerleden gelden is te vinden in het document [Overzicht van integriteitsregels voor de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal](#). Op 1 april 2021 is de [Regeling](#) in werking getreden die ziet op het toezicht en de handhaving van de Gedragscode.

De gedragscode impliceert dat Kamerleden terecht kunnen bij de [onafhankelijk adviseur](#) integriteit als zij vertrouwelijk advies willen over de uitleg en toepassing van de regels op het gebied van integriteit.

Het betreft adviezen over kwesties die het Kamerlid zelf betreffen. Het gaat dan bijvoorbeeld om dilemma's met betrekking tot nevenfuncties, mogelijke belangenverstremming, buitenlandse reizen of geschenken. De adviseur integriteit verricht zijn werkzaamheden op basis van onafhankelijkheid en vertrouwelijkheid. De adviseur is bereikbaar voor gesprekken en kan desgewenst een schriftelijk advies geven. Het Kamerlid kan er zelf voor kiezen om dit schriftelijke advies openbaar te maken. De adviseur maakt adviezen op eigen initiatief niet openbaar. Na afloop van een kalenderjaar zendt de adviseur een geanonimiseerd jaarverslag aan het Presidium van de Tweede Kamer. Het Presidium maakt dit jaarverslag vervolgens openbaar. De adviseur kan in zijn jaarverslag aanbevelingen doen voor verbetering of verheldering van de integriteitsregeling.

De functie van de onafhankelijk adviseur integriteit staat los van functie en taken van het College van onderzoek integriteit die regeling hebben gevonden in de [Regeling Toezicht en handhaving Gedragscode Leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal](#). Die Regeling noemt de functie van

adviseur wel en geeft op twee punten aan in hoeverre het werk van de adviseur en het College op elkaar inwerken.

In artikel 8, tweede lid, van de Regeling is bepaald dat, indien een bij het College ingediende klacht een kwestie betreft waarover de adviseur aan het betrokken Kamerlid een advies heeft uitgebracht, en dit advies is opgevolgd, het College slechts gemotiveerd kan besluiten tot een onderzoek. Ingevolge het derde lid van artikel 8 kan de adviseur aan een Kamerlid geen advies meer uitbrengen, indien het College heeft besloten over de desbetreffende kwestie een onderzoek in te stellen.

De adviseur beschikt over een vast aanspreekpunt binnen de Kamerorganisatie die contacten onderhoudt op het gebied van reguliere en specifieke informatievoorziening, administratieve taken vervult en ICT-gerelateerde zaken kan afhandelen.

Afstemming College/adviseur

In 2023 hebben zich geen afstemmingskwesties met het College van onderzoek integriteit in het kader van artikel 8, tweede en derde lid, van de Regeling Toezicht en handhaving Gedragscode Leden van de Tweede Kamer voorgedaan.

In 2024 zal opnieuw een gesprek plaatsvinden met het College van onderzoek integriteit. Tussen het College en de adviseur bestaat historisch een goede werkrelatie waarbij zij elkaar op de hoogte houden van zaken die spelen en van overstijgend belang kunnen zijn. Daarnaast onderhoudt de onafhankelijk adviseur ook collegiaal contact met de adviseur integriteit van de Eerste Kamer.

Adviesaanvragen 2023

In het jaar 2023 hebben enkele Kamerleden advies aangevraagd bij de adviseur integriteit. Dit gebeurde vooral rond de wisseling van de oude naar de nieuwe Kamer. Dat was in de slotfase van de ambtstermijn van de adviseur als waarnemend Griffier en in de beginfase na zijn benoeming tot onafhankelijk adviseur door het nieuwe Presidium. De adviezen zijn in het adviesjaar dus alle in november/december uitgebracht. Zij hadden betrekking op de wijze waarop nevenfuncties en relevante voormalige nevenfuncties het beste in het register konden worden opgenomen, en de opnemings van neveninkomsten in het register. De adviseur heeft contact gezocht met deze Kamerleden en hen naar tevredenheid kunnen helpen. In 2023 zijn geen schriftelijke adviezen uitgebracht.

Voor de fracties die dit wensen, is er mogelijkheid om nader kennis te maken met de adviseur integriteit. Wel is de functie van de adviseur onder de aandacht gebracht van fracties en leden bij de Kamerwisseling van december 2023.

Aanbeveling

De materie waarover in het verslagjaar concreet is geadviseerd, geeft mij geen aanleiding aanbevelingen aan het Presidium te doen. De registratieverplichtingen van Kamerleden zijn in het Reglement van Orde geadviseerd. De categorie "andere redelijkerwijs relevante belangen" laat ruimte voor interpretatie. De Werkgroep integriteit heeft destijds in het Overzicht van integriteitsregels voor Kamerleden voorbeelden gegeven van belangen waaraan gedacht kan worden en een vuistregel geformuleerd voor de weging van de zwaarte van een belang bij de beslissing deze eventueel in het

register op te nemen. Als adviseur heb ik hieraan houvast gehad bij het bijstaan van Leden om tot een eigen beslissing te komen.

Een aanbeveling die ik zou willen doen, betreft het volgende. Het is mij opgevallen dat de functie van adviseur integriteit geen duidelijke grondslag in de regelgeving van de Kamer heeft. Als vermeld, wordt de functie genoemd in de Regeling Toezicht en handhaving Gedragscode, maar een duidelijke taakomschrijving en omschrijving van de werkwijze van de adviseur ontbreekt. Deze is slechts te vinden in de benoemingsbrieven die mijn voorganger en ik hebben ontvangen en in een [informerende tekst](#) over de onafhankelijke adviseur integriteit die op de website van de Tweede Kamer is te vinden. Uit oogpunt van kenbaarheid van de onderscheiden functies binnen het bredere veld van de integriteitsregels, zou ik willen aanbevelen de adviesfunctie van de adviseur te omschrijven in de regelgeving van de Kamer. Het is mij bekend dat het Presidium een evaluatie van de Regeling toezicht en handhaving gedragscode in bewerking heeft die mogelijk tot aanpassingen van deze Regeling zal leiden. Ik geef in overweging dit aspect bij een wijziging van de Regeling mee te nemen.

Bredere ontwikkelingen sociale veiligheid en integriteit

Het jaar 2023 heeft voor de Tweede Kamer mede in het teken gestaan van de oplevering van twee onderzoeksrapporten die in belangrijke mate raken aan de integriteit van het handelen van zowel Kamerleden als fractiemedewerkers en Kamermedewerkers. Het betreft het rapport Kracht zonder Tegenkracht, Sociale veiligheid in de Tweede Kamer der Staten-Generaal uitgebracht door USBO Advies, Universiteit Utrecht, dat in april 2023 openbaar is verschenen en het rapport Feitenonderzoek dat in oktober 2023 is uitgebracht aan Presidium en waarnemend Griffier en dat behoudens de samenvatting niet openbaar is gemaakt. Dat heeft geleid tot een aantal brieven van het Presidium en het Presidium en de waarnemend Griffier aan de Tweede Kamer.¹

Voor een veilig werkklimaat is het van belang dat iedereen zich houdt aan algemeen aanvaarde maatschappelijke omgangsvormen en normen van belang voor goede arbeidsomstandigheden. Geconstateerd wordt in de brief van 17 november 2023 dat er op dit moment voor de Kamerorganisatie geen gedragscode is die gericht is op de politiek-ambtelijke verhoudingen. Ik onderschrijf ook in deze rol dat een gedragscode kan bijdragen aan verdere duidelijkheid over (on)gewenst gedrag en daarmee aan de dialoog over omgangsvormen. Het is aan het nieuw aangetreden Presidium en de nieuwe Griffier verdere invulling en uitvoering te geven aan het beleid ten aanzien van sociale veiligheid en integriteit, daarbij ook ondersteund door de aantredende programmanager sociale veiligheid.

Het thans geldende kader voor de adviestaak van de adviseur integriteit wordt gevormd door de Gedragscode Leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en de (wettelijke) regelingen waaraan die Code refereert. De Code is gericht op het integer handelen door individuele Kamerleden. De adviestaak richt zich op integriteitsvragen waarop het individuele Kamerleden voor zijn eigen handelen antwoord zoekt en een beroep doet op raad van de adviseur. Het valt niet binnen mijn opdracht bemiddeling te verlenen in conflicten over grensoverschrijdend gedrag of inbreuken op een veilige werkomgeving.

¹ Zie onder meer brieven van 11 mei 2023, Kamerstuk 36 359, nr. 1, 8 juni 2023, Kamerstuk 36 359, nr. 2, 31 oktober 2023, Kamerstuk 36 221, nr. 13 en 17 november 2023, Kamerstuk 36 221, nr. 14.

Tot slot

Het jaarverslag 2023 kan indien gewenst door de adviseur worden besproken met de Voorzitter en de Griffier. In dit gesprek kan de adviseur verdere toelichting geven en vragen beantwoorden.

Desgevraagd is de adviseur vanzelfsprekend ook bereid toelichting te geven aan de leden van het Presidium.

Den Haag, 28 februari 2024,

Geert Jan Hamilton